

Y3

26.8.2022

Delgeneralplan för de centrala
stadsområdena i Borgå

Granskning av regionstrukturen

Innehåll

1	PLANERINGSOMRÅDE	3
2	UTREDNING OM FÖRHÅLLANDENA I PLANERINGSOMRÅDET	4
	2.1 Regional struktur	4
	2.2 Samhällsstruktur	7
	2.3 Befolkning.....	10
	2.4 Boende	13
	2.5 Näringsliv och arbetsplatser.....	14
	2.6 Tjänster	16
	2.7 Trafik och mobilitet.....	18
	2.8 Grönområdesnätverk	21
	2.9 Kommunaltekniskt nätverk.....	22

1 Planeringsområde

Delgeneralplanen för de centrala stadsområdena i Borgå omfattar Borgås stadsmiljö, tätorten samt kransområdet kring den. Tätorten är till största delen detaljplanerad.

Planeringsområdets areal är cirka 134 kvadratkilometer och vattenarealen cirka 19 kvadratkilometer. I området bor omkring 40 000 invånare, vilket är ungefär 78 procent av hela stadens befolkning. Bild 1 visar planeringsområdets gränser på grundkartan.

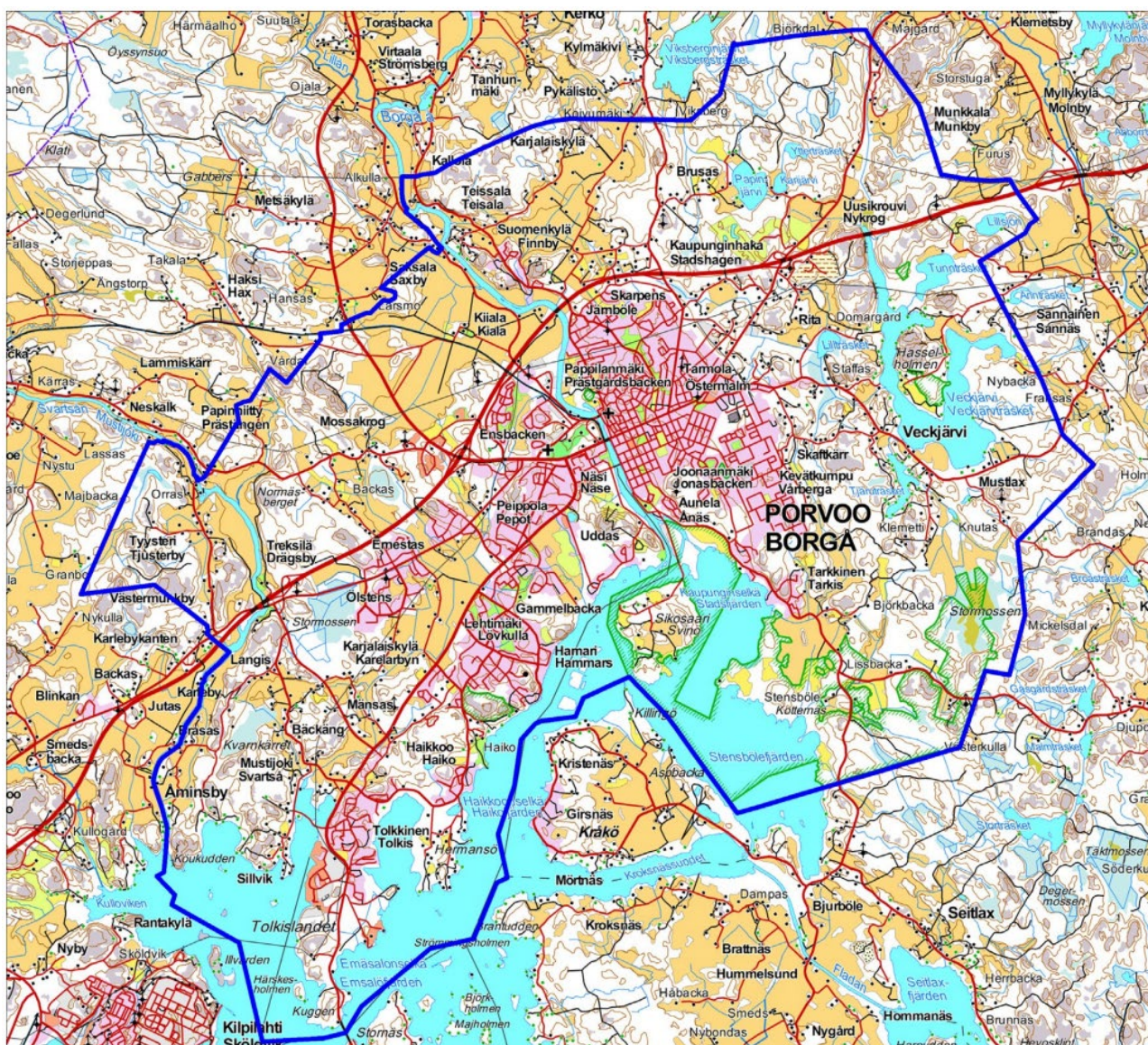

Bild 1. Planeringsområdesgränserna för delgeneralplanen för de centrala stadsområdena i Borgå (Källa: Borgå stad)

2 Utredning om förhållandena i planeringsområdet

2.1 Regional struktur

Borgå stad är en del av landskapet Nyland och Östra Nyland. Landskapet Nyland omfattar 26 kommuner, som delas upp i fyra regioner: Västra Nyland, huvudstadsregionen, KUUMA-regionen och Östra Nyland. I olika granskningar delas Nyland också upp i ekonomiska regioner. Östra Nyland delas upp i Borgå och Lovisa ekonomiska regioner. I Borgå ekonomiska region ingår förutom Borgå även Askola, Mörskom och Pukkila. Bild 2 och 3 illustrerar Nylands regionala struktur som visualiseringar.

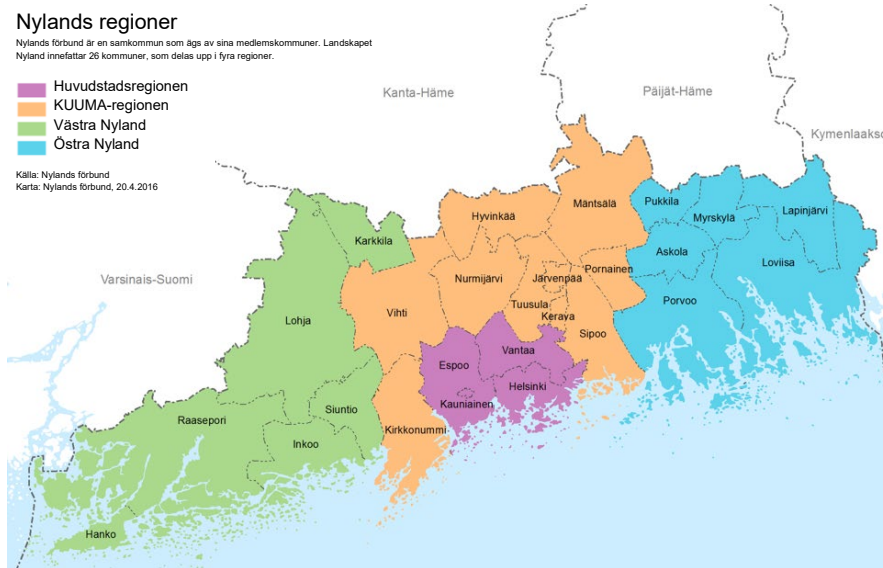

Bild 2. Landskapet Nylands ekonomiska regioner på kommungränskartan. (Källa: Nylands förbund 2017)

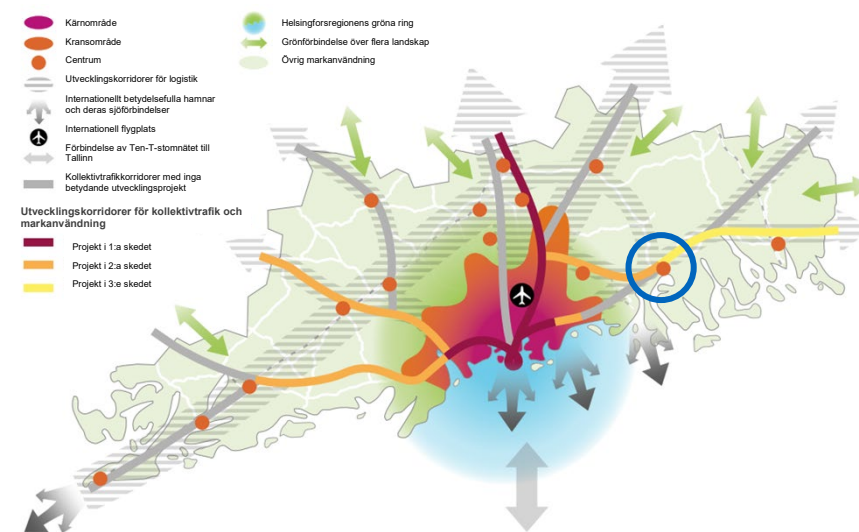

Bild 3. Borgå som en del av Landskapet Nyland, visualisering av Nylands förbunds synpunkt (Källa: Nylandsplanen 2050, Nylands strukturplan, Nylands förbund). Borgå är markerat med en blå cirkel på bilden.

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDENA I BORGÅ

Borgå ekonomiska region är en av Nylands växande ekonomiska regioner. Såsom bild 4 visar, har utvecklingen av folkmängden i Borgå ekonomiska region haft en växande trend. Även antalet arbetsplatser har varit stabil, vilket kan ses på bild 5. År 2020 var befolkningmängden i Borgå ekonomiska region över 59 000 invånare, varav Borgås andel var över 50 000 invånare (85,5 procent). År 2019 var antalet arbetsplatser i Borgå ekonomiska region nästan 24 000, varav Borgås andel var över 21 000 arbetsplatser (90 procent). Borgå är centrum i Östra Nyland.

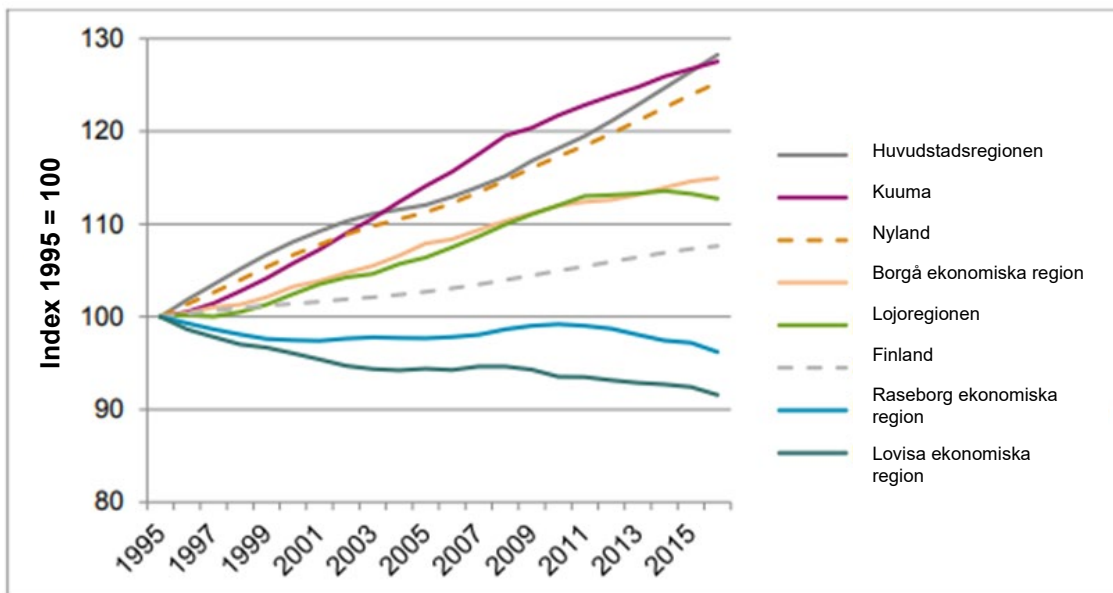

Bild 4. Befolkningsmängdens utveckling regionvis i Nyland, presenterad som diagram (Källa: Scenarion för Nylands regionalekonomi samt befolknings- och arbetsplatsprojektioner, Nylands förbund 2017).

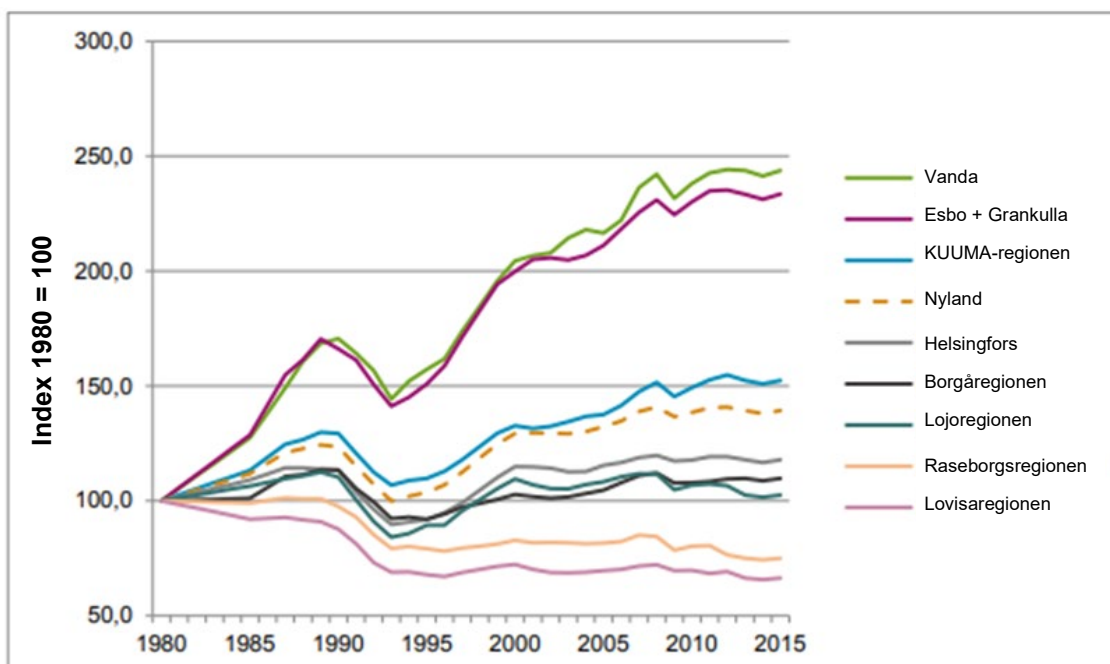

Bild 5. Utvecklingen av antalet arbetsplatser i Nyland presenterad som diagram (Källa: Scenarion för Nylands regionalekonomi samt befolknings- och arbetsplatsprojektioner, Nylands förbund 2017).

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

Borgå är en av landskapet Nylands täta stadscentrum utanför huvudstadsregionen. Andra stadscentrum utanför huvudstadsregionen som har en klar centralort är Hangö, Ekenäs, Lojo, Hyvinge och Träskända. Av dessa tillhör Hyvinge och Träskända KUUMA-regionen och MBT-avtalet. De är dessutom järnvägsstäder. MBT-avtalet omfattar för närvarande 14 kommuner i Helsingforsregionen, som samarbetar strategiskt inom markanvändning, boende och trafik. Särskilt Lojo kan till sin regionala struktur jämföras med Borgå. Bild 6 illustrerar Nylands tätortsstruktur på kartan.

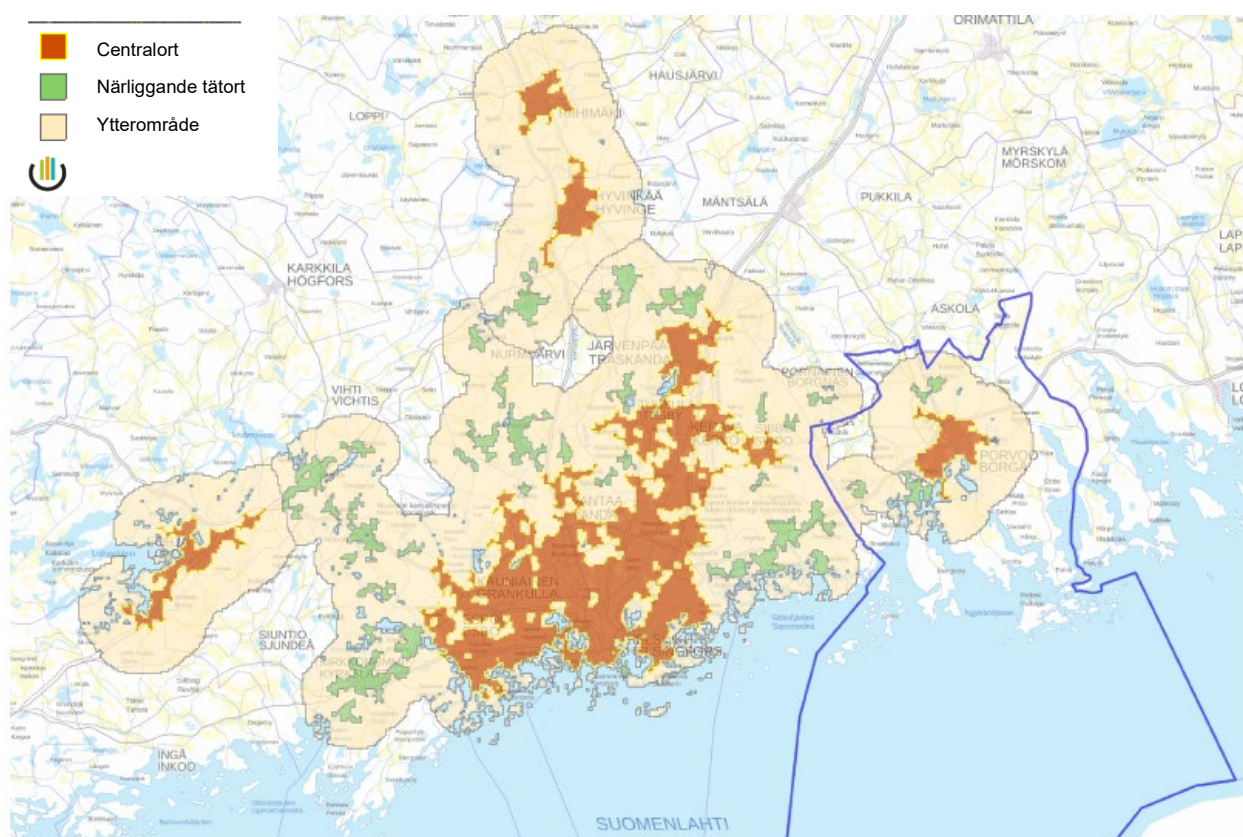

Bild 6. Nylands centralorter, närliggande orter och ytterområden avbildade på bakgrundskartan (Källa: Informationstjänsten för livsmiljön Liiteri, Finlands miljöcentral SYKE)

Även Lovisa ekonomiska region, som består av kommunerna Lovisa och Lapträsk, tyr sig delvis till Borgås tjänster, exempelvis specialistsjukvårds- och kommersiella tjänster. Borgå kommer att vara en av kommunerna i Östra Nylands välfärdsområde. Övriga kommuner i detta välfärdsområde är Askola, Lapträsk, Lovisa, Mörskom, Pukkila och Sibbo.

2.2 Samhällsstruktur

Med samhällsstruktur avses den interna strukturen i en pendlingsregion, stadsregion, stad, stadsdel eller annan tätort. Den består av områden för befolkning och bostäder, arbetsplatser och produktionsverksamhet, service och rekreation och de trafikleder som förenar dessa områden samt de tekniska näten och förhållandet mellan dessa.

Borgås stadsmiljö bildar ett tydligt stadscentrum, en tätort. I tätorten bor man, arbetar, utträttar ärenden och tillbringar sin fritid. Tätorten betjänar hela kommunområdet. Tätorten omringas av ett omfattande kransområde samt ett landsbygdsområde. Kransområdet är området intill tätorten, mellan stadsmiljön och landsbygden. I landsbygdsområdet finns byar som klassificeras som tätorter såsom Kullo, Hindhår, Saxby, Kerko, Illby, Ebbo, Kråkö och Fagersta-Gäddrag samt flera områden som klassificeras som by- och småbyområde. Därutöver innefattar Borgå ett omfattande kust- och skärgårdsområde samt Sköldviks betydelsefulla pendelregion i västra delen av kommunen. Bild 7 illustrerar tätortsstrukturen i Borgå på kartan.

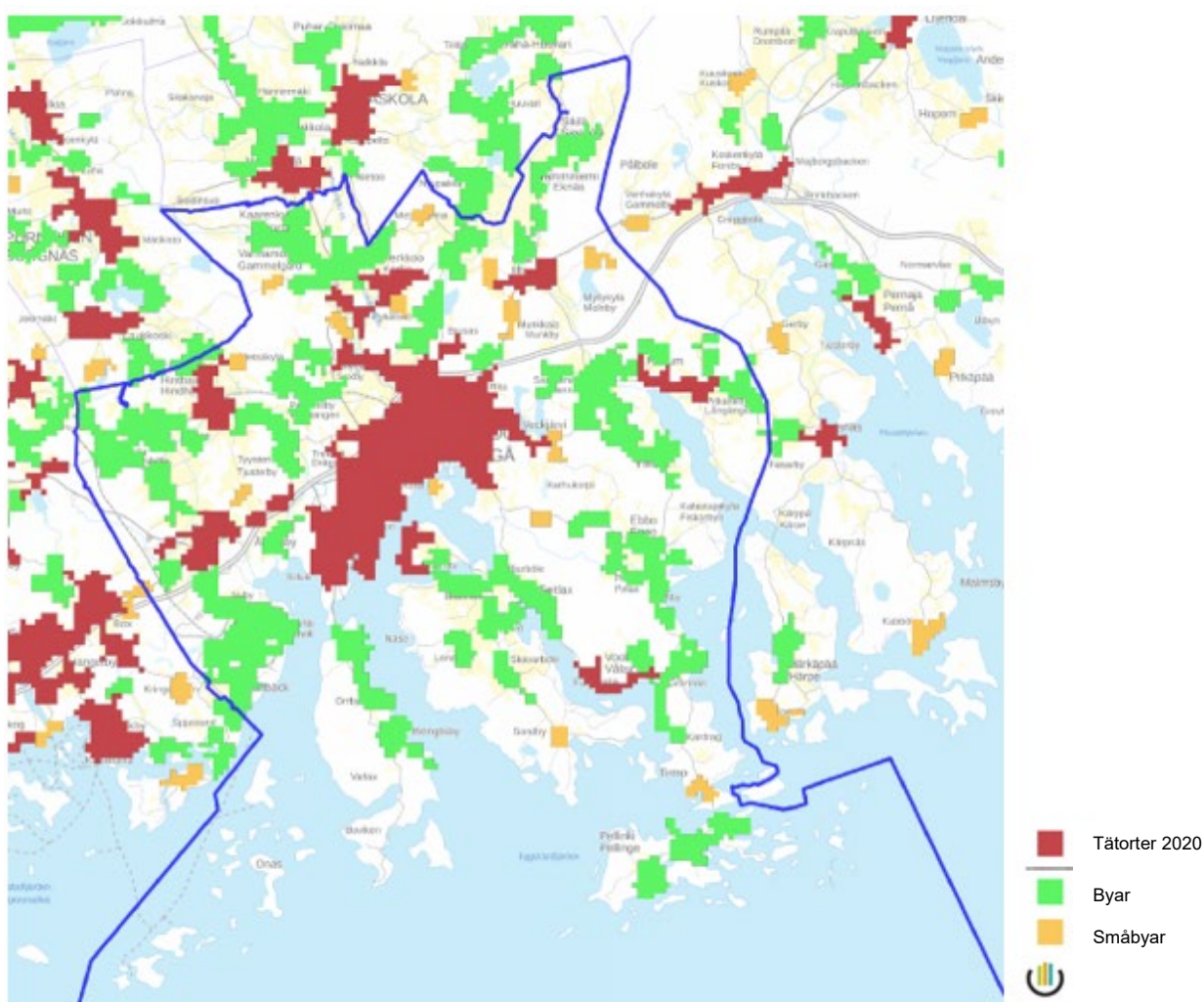

Bild 7. Borgås tätorter, byar och småbyar avbildade på bakgrundskartan enligt uppgifter från år 2020. (Källa: Informationstjänsten för livsmiljön Liiteri, Finlands miljöcentral SYKE)

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

I Borgås program för bystrukturen, stadsfullmäktige 11.6.2014 § 37, fattade man beslut om riktlinjerna för utveckling av bystrukturen. Inom programmet valde man ut sex servicebyar, som är Kullo, Hindhår, Kerko, Illby, Ebbo och Fagersta-Gäddrag. Servicebyarna är markerade på kartan på bild 8.

Borgå leder befolkningstillväxten och stadens servicepunkter i regel till tätorten och glesbygdernas servicebyar. Landsbygden som omger servicebyarna samt den livskraftiga skärgården utvecklas i lugn takt. I de här områdena erbjuder staden ambulerande tjänster samt rekreationstjänster.

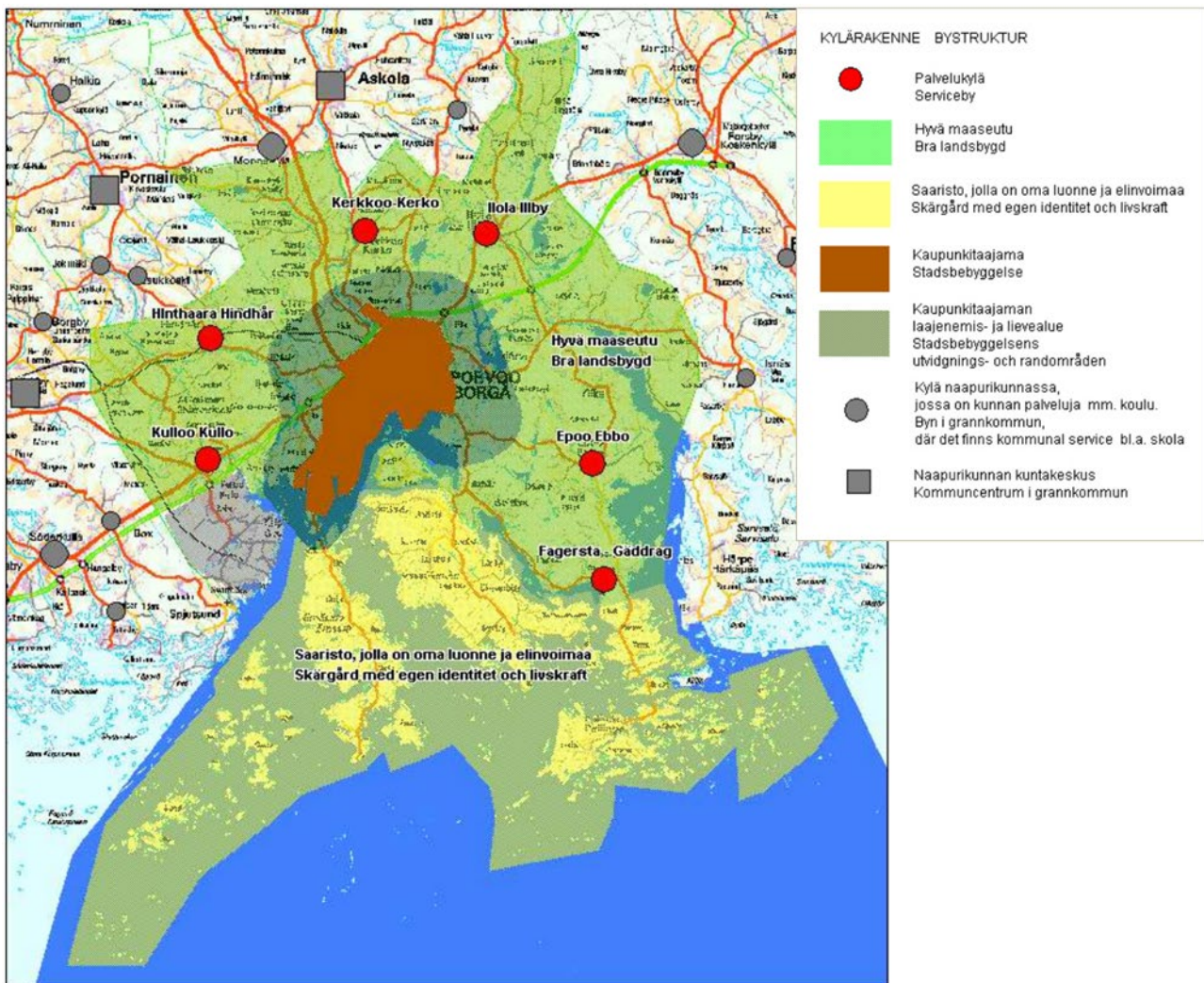

Bild 8. Borgå servicebynätverk. (Källa: Borgås program för bystrukturen, Borgå stad)

Delgeneralplan för de centrala stadsområdena i Borgå omfattar tätorten och kransområdet. Delgeneralplanen har en betydelsefull roll ur perspektivet för hela stadens utveckling, eftersom Borgå stadscentrum fungerar som ett tydligt huvudcentrum för hela Borgå i och med att största delen av arbetsplatserna, de kommersiella och offentliga tjänsterna samt andra stadens utbildning finns i centrum. Borgå är också Östra Nylands pendlingsområde och servicecentrum.

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDENA I BORGÅ

I Finland består Corine-markanvändningskartläggningen av Finlands miljöcentrals (SYKE) och Europeiska miljöbyråns (EEA) geodataproduktion om marktäcke och dess förändringar. Corine-markanvändningsklassificeringen som presenteras på bild 9 ger en allmän översikt av planeringsområdets samhällsstruktur.

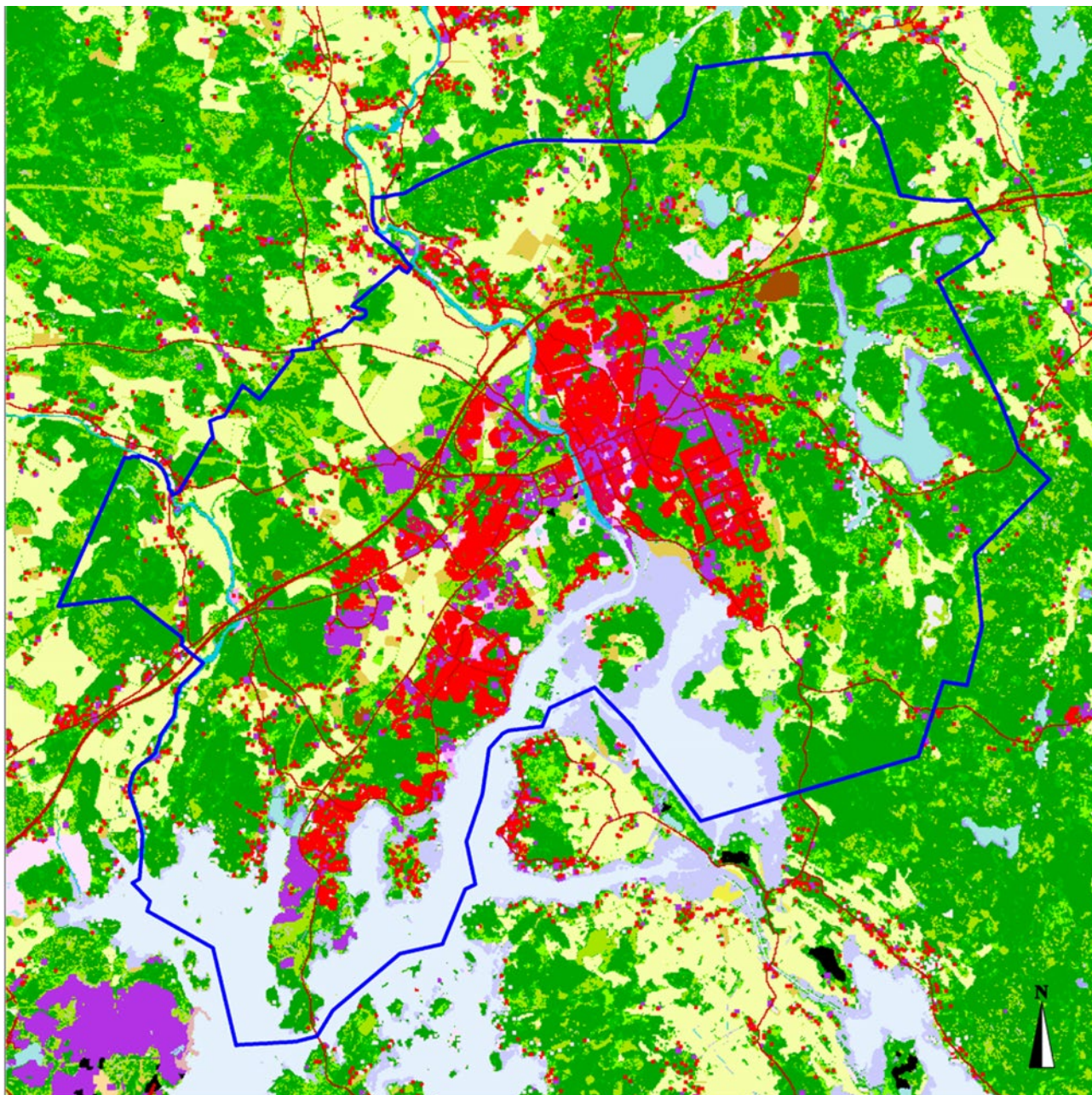

Bild 9. Corine-markanvändningsklasser, 2018. På kartbilden är placeringen av boende i planeringsområdet markerad med rött, arbetsplatsområden och tjänster med lila, områden som används av lantbruket med gult samt olika slags skogsområden med olika gröna nyanser. (Källa: SYKE, delvis LUKE, MAVI, LIVI, MDB, EU, LMV, Terrängdatabasen 01/2017)

Borgå tätort är till största delen detaljplanerad. Dessutom är Hindhår, Finnby, Kerko och Ebbo byområden samt industriområdena vid Sköldvik-Kullo detaljplanerade.

2.3 Befolkning

Enligt Finlands Statistikcentral var befolkningmängden i Borgå år 2021 strax över 50 600 invånare. Cirka 39 600 invånare, det vill säga 77 procent, bor i stadens centrala stadsområde. De mest tätbefolkade områdena i Borgå är centrum, Västra åstranden, Gammelbacka, Estbacka och Vårberga. Bild 10 illustrerar placeringen av Borgås befolkningsstruktur i planeringsområdet på kartan.

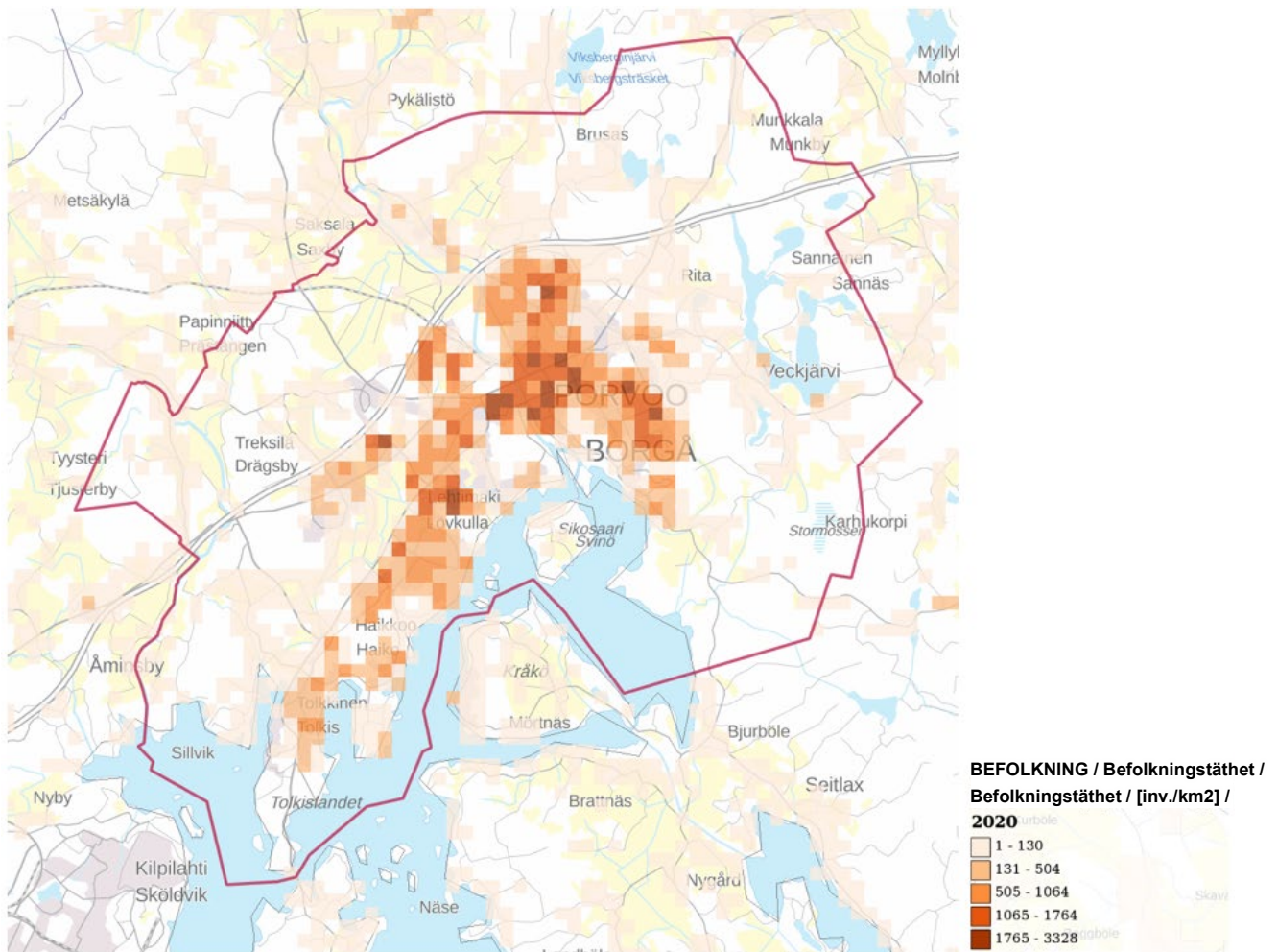

Bild 10. Planeringsområdet på bakgrundskartan, där man har avbildat befolkningstätheten för år 2020 rutvis (invånare per kvadratmeter, en ruta är 250 x 250 meter). (Källa: Liiteri, Statistikcentralen)

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

Under 2000-talet har Borgås folkmängd ökat från cirka 45 000 invånare till lite över 50 600 invånare. Folkmängdens årliga ökningsprocent har varierat mellan båda sidorna om en procent i början av 2000-talet och under de senaste åren har ökningsprocenten varierat mellan båda sidorna om en halv procent. Under granskningsperioden åren 2000–2010 var huvuddelen av Borgås folkmängdsökning förlagd till centrala områden i synnerhet i områdena väster om ån, men även glesbygdens folkmängd ökade. Befolkningen minskade endast i de centrala stadsområdena öster om ån. Under granskningsperioden åren 2010–2020 ökade folkmängden i hela stadens centrala områden, men började minska i glesbygden. Bild 11 illustrerar placeringen av befolkningsstrukturen i Borgå på kartan.

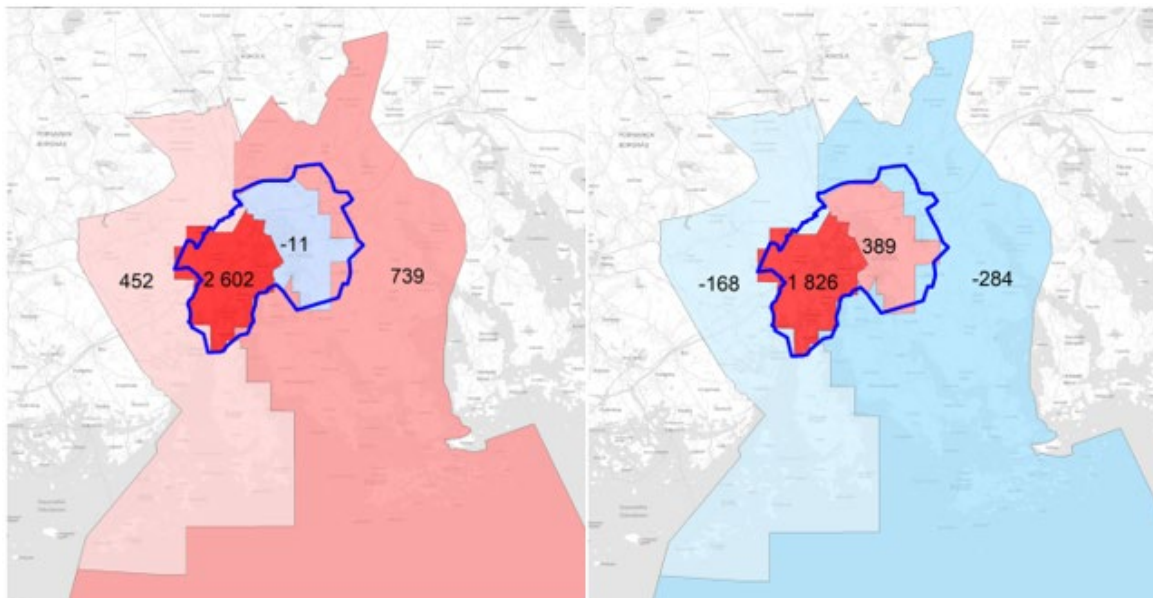

Bild 11. Till vänster på bilden visualiseras stadens befolkningsstillväxt under åren 2000–2010 och till höger under åren 2010–2020 (Källa: Borgå stad)

På bild 12 presenteras befolkningens åldersstruktur i planeringsområdet och runt omkring det i ett diagram. Befolkningens åldersstruktur i planeringsområdet (638_Y3) motsvarar hela Borgås åldersstruktur (638). I befolkningens åldersstruktur per delområde kan man se att det procentuellt sett i synnerhet finns något färre unga vuxna (18–29-åringar) och något fler äldre (50–64-åringar) i byområdena än i genomsnitt i Borgå.

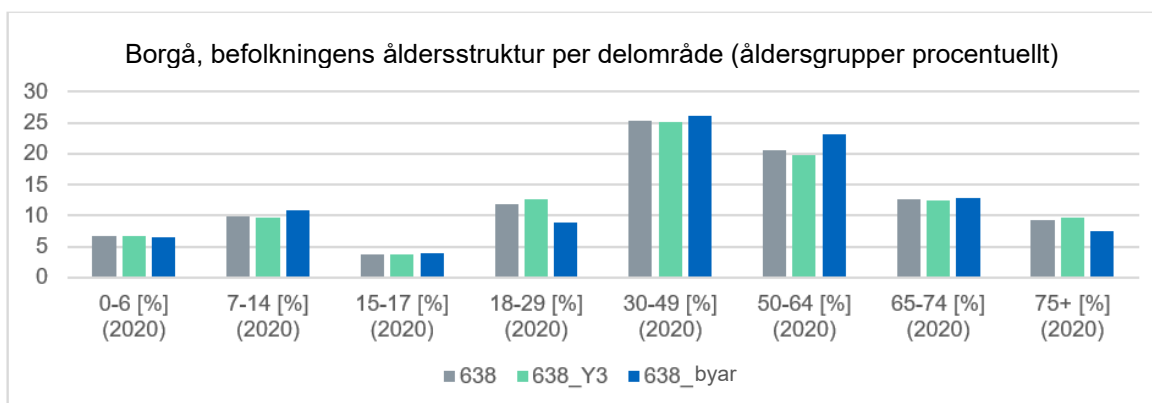

Bild 12. Befolkningens åldersstruktur i Borgå per delområde år 2020 som diagram (Källa: Informationstjänsten för livsmiljön Liiteri, Statistikcentralen)

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

Som man kan se på bild 13 följer den allmänna befolkningsutvecklingens riktning i Borgå den nationella utvecklingen, vilket innebär att befolkningens åldersstruktur blir äldre. Särskilt andelen 60–80-åringar har ökat under de senaste tjugotal åren.

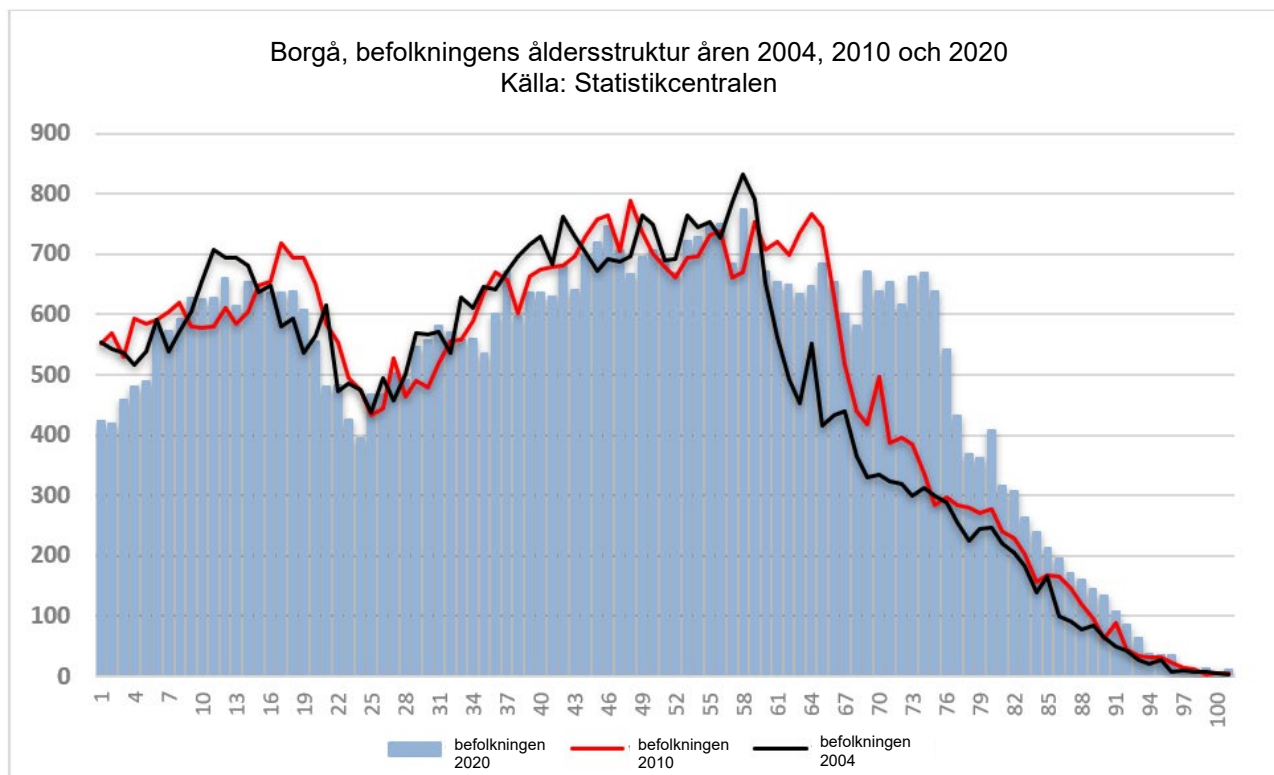

Bild 13. Åldersstrukturen för befolkningen i Borgå beskrivs i diagrammet. Granskningstidpunkterna var åren 2004, 2010 och 2020 (Källa: Statistikcentralen)

2.4 Boende

I Borgås centrala stadsområde finns cirka 21 500 bostäder, vilket är cirka 81 procent av hela stadens bostadsbestånd. Ungefär 51 procent av bostäderna är höghusbostäder, cirka 37 procent egnahems- och parhus samt cirka 11 procent rad- och kedjehus. Medelstorleken för bostäderna i planeringsområdet är cirka 80 kvadratmeter. Bild 14 illustrerar placeringen av bostadsbyggnaderna i planeringsområdet på kartan.

Alla kommunens höghusområden ligger i planeringsområdet: i centrum, Västra åstranden, Hornhattula, Vårberga, Näse, Pepot, Gammelbacka och Estbacka. Under 2000-talet har man byggt nya höghus på Majberget samt loftgångshus i Övre Haiko. Även största delen av kommunens småhus ligger i planeringsområdet. Dessa är Johannesberg, Hornhattula, Näse-Hammar-Tolkis, Järnböle-Prästgårdsbacken, Finnby, Vårberga och Tarkis. Därutöver finns det gles småhusbebyggelse i planeringsområdet, särskilt vid Drägsby, Sillvik, Finnby, Mörskomvägen och Veckjärvi.

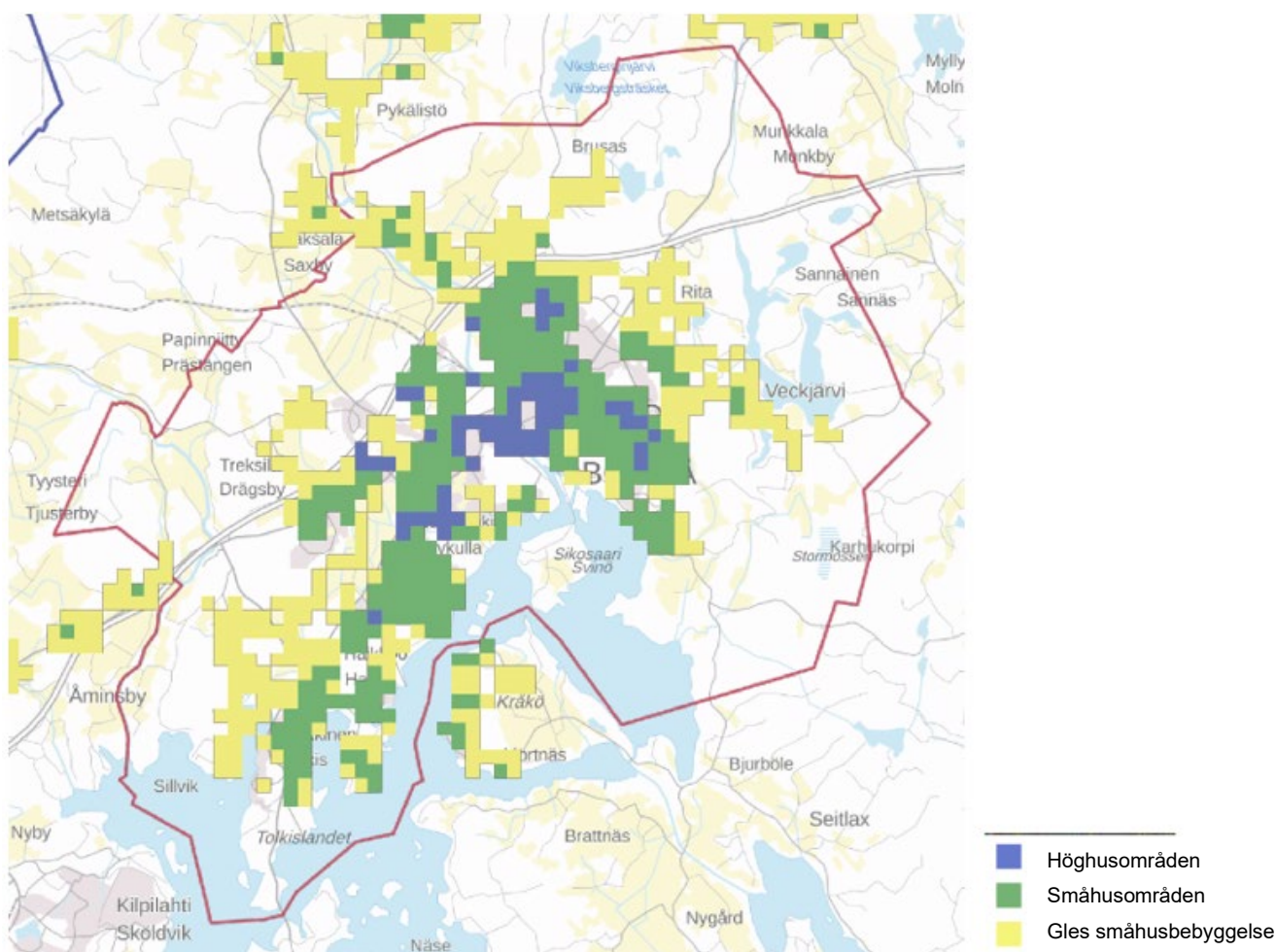

Bild 14. Placering av olika typer av bostadsbyggnader i planeringsområdet illustrerade med rutor på bakgrundskartan (Källa: Informationstjänsten för livsmiljön Liiteri, Statistikcentralen)

2.5 Näringsliv och arbetsplatser

Enligt Finlands Statistikcentral fanns det totalt cirka 21 500 arbetsplatser i Borgå år 2019. Andelen arbetsplatser kopplade till servicebranschen i hela Borgå var 66,5 procent, andelen arbetsplatser inom förädling 30,9 procent och andelen arbetsplatser inom primärproduktion 1,1 procent. I servicearbetsplatser ingår bland annat förvaltning, utbildning, vård- och sociala tjänster samt tjänster inom handeln. I arbetsplatser inom förädling ingår utvinning av material, tillverkning, försörjning av el, gas, värme och kyla, vattenförsörjning, avloppsrening, avfallshantering och sanering samt byggverksamhet. Arbetsplatserna i Borgå koncentreras till de centrala stadsområdena och Sköldvik.

I Borgås centrala stadsområde finns cirka 16 300 arbetsplatser, vilket är cirka 76 procent av hela Borgås arbetsplatser. Arbetsplatskoncentrationer finns i centrum, Borgå sjukhus, Västra åstranden, Näse, Östermalm, Stadshagen, Kungsporten, Ölstens och Tolkis. I Sköldviks arbetsplatsområde finns cirka 4 000 arbetsplatser, vilket är cirka 19 procent av stadens arbetsplatser. De resterande cirka 1 200 arbetsplatserna finns på landsbygden, i byarna och i skärgården. De arbetsplatser med okänd placering som Statistikcentralen statistikför har enligt den faktiska situationen räknats med i de centrala stadsområdenas respektive Sköldviks arbetsplatsantal. Bild 15 illustrerar placeringen av arbetsplatserna i planeringsområdet på kartan.

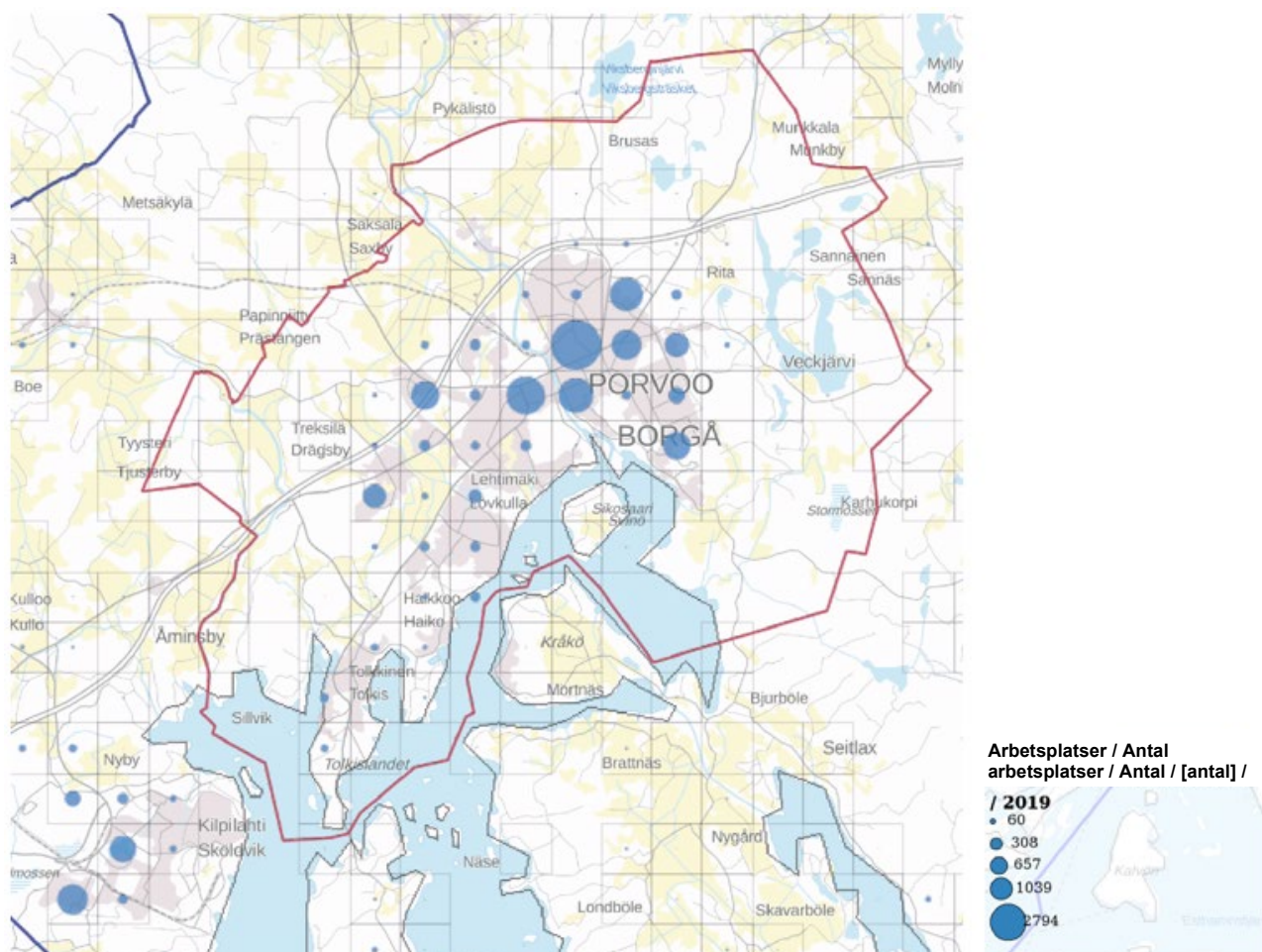

Bild 15. Placering av arbetsplatserna i planeringsområdet markerade på bakgrundskartan. (Källa: Informationstjänsten för livsmiljön Liiteri, Statistikcentralen)

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

De bebyggda arbetsplatsområdena skiljer sig tydligt som mörklila områden på kartan för Corine-markanvändningsklassificeringen, som presenteras på bild 16. Enligt informationstjänsten för livsmiljön Liiteri, som drivs av Finlands miljöcentral, var andelen Borgås sysselsatta av arbetskraften 91,9 procent år 2019. Enligt Liiteri var Borgås arbetsplatsufficiens 94,7 procent år 2019.

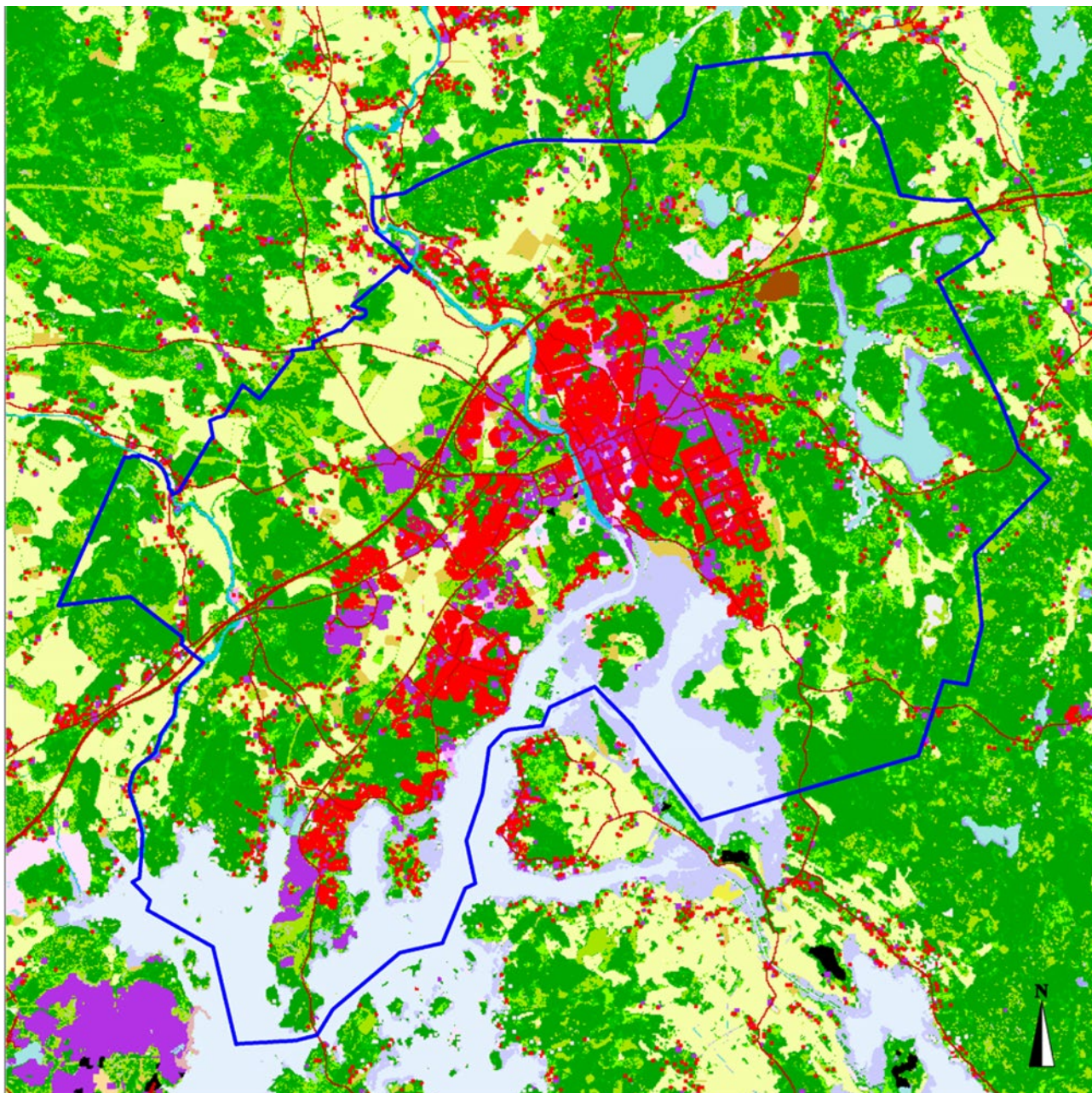

Bild 16. Corine-markanvändningsklasser, 2018. Boende är markerat med rött, arbetsplatsområden och tjänster med lila, olika slags skogsområden med olika gröna nyanser, områden som används av lantbruket med gula nyanser. Källa SYKE (delvis LUKE, MAVI, LIVI, MDB, EU, LMV, Terrängdatabasen 01/2017)

2.6 Tjänster

Borgås kommersiella tjänster ligger i planeringsområdet, med undantag av några bybutiker. Placeringen av dessa tjänster illustreras på kartan på bild 19. Kommersiella tjänsterna finns i centrum, Västra åstranden, Näse, Östermalm och Kungssporten. Handel som kräver mycket utrymme har koncentrerats till Östermalm och Kungssporten, specialiserade butiker till centrum och Västra åstranden och dagligvarubutikerna till centrum, Östermalm och Näse. Därutöver finns kommersiella närtjänster bland annat i Vårberga, Gammelbacka och Haiko. Bild 17 illustrerar placeringen av kommersiella tjänster i planeringsområdet på kartan.

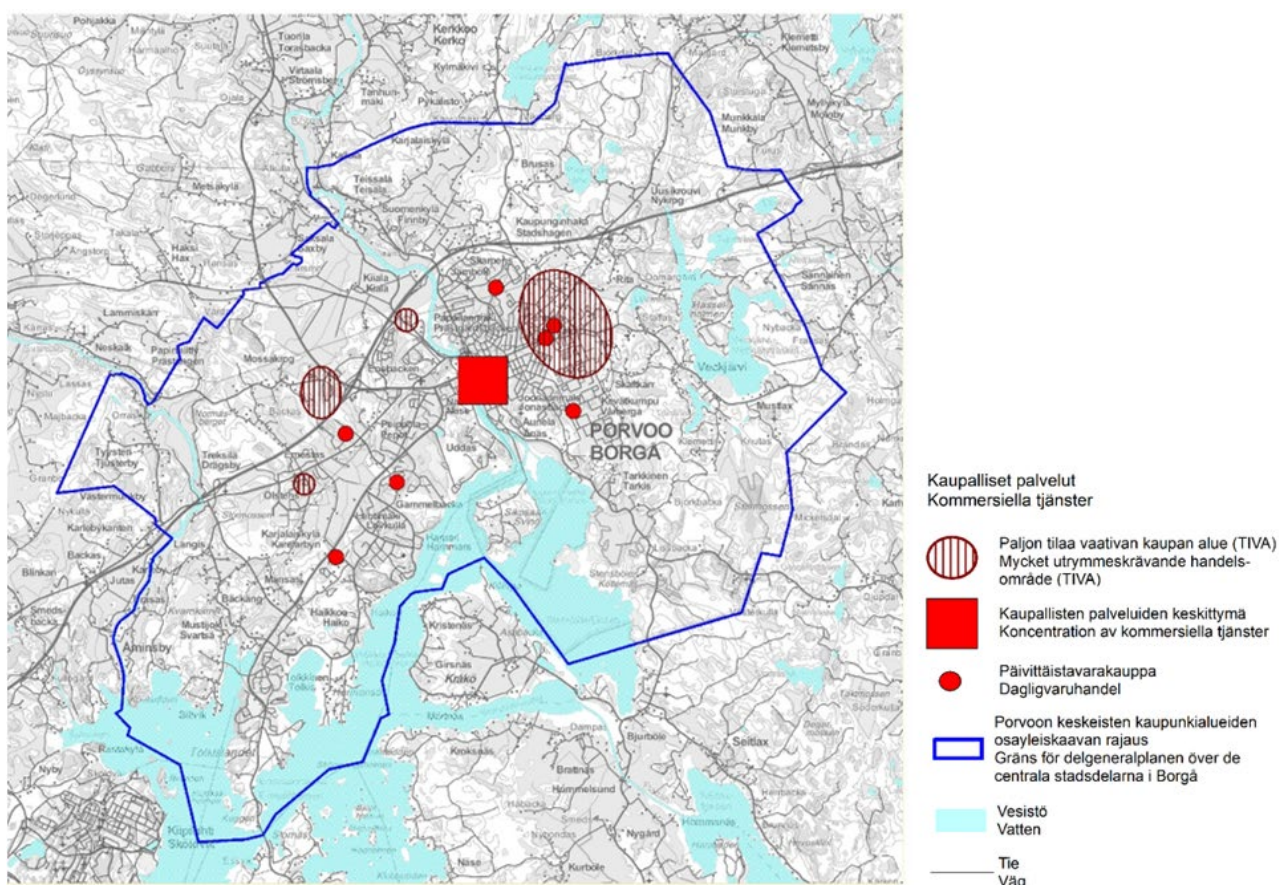

Bild 177. Planeringsområdets kommersiella tjänster och dagligvarubutiker markerade på bakgrundskartan (Källa: Borgå stad)

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

Största delen av hela Borgås offentliga och privata tjänster är belägna i Borgå centrum eller i planeringsområdet. Gymnasierna och högstadieskolorna (3 stycken) samt enhetsskolorna (2 stycken) finns i centrum, Näse och Gammelbacka. Yrkesutbildning finns i centrum, Västra åstranden, Näse och Estbacka. Social- och hälsovårdstjänster finns på Borgå sjukhus i Tarkis, i centrum och i Näse. Offentliga närtjänster såsom daghem och lågstadieskolor ligger förutom i centrum även i flera mer tätbebyggda bostadsområden. Bild 18 och 19 illustrerar planeringen av skolor och daghem i planeringsområdet på kartan.

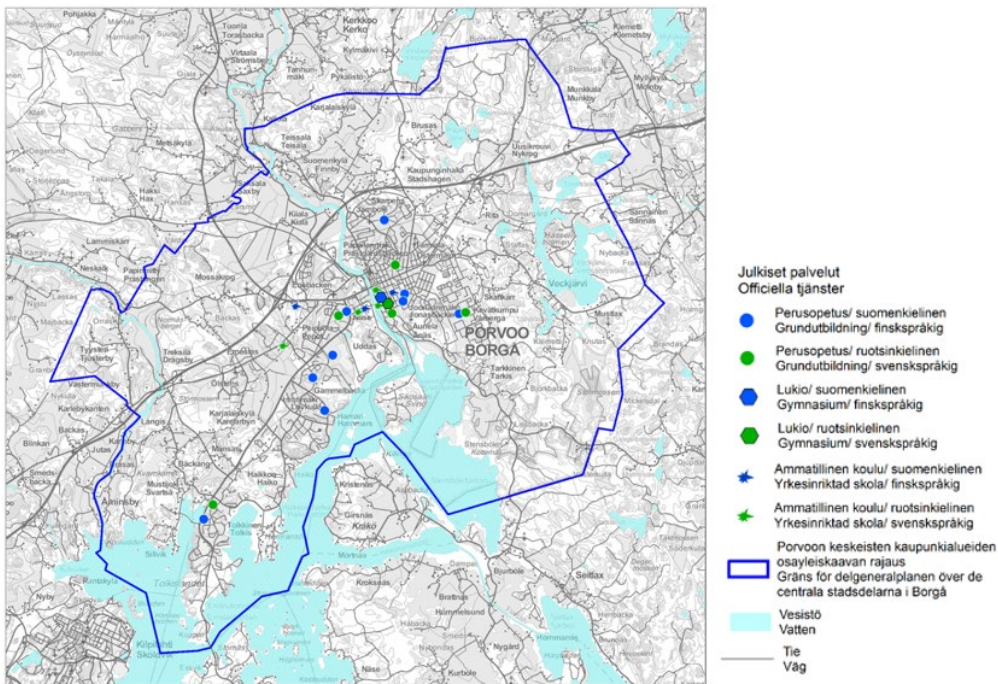

Bild 188. Planeringsområdets läroanstalter markerade på bakgrundskartan (Källa: Borgå stad)

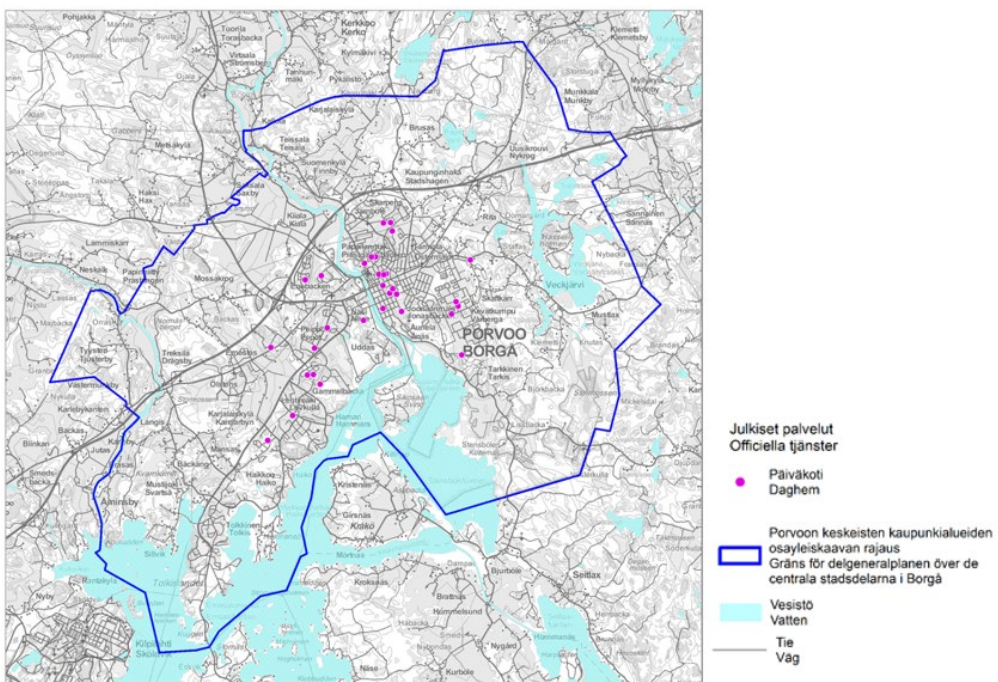

Bild 199. Planeringsområdets daghem markerade på bakgrundskartan (Källa: Borgå stad)

2.7 Trafik och mobilitet

Borgå motorväg (riksväg 7), Helsingforsvägen (regionväg 170), Mäntsälävägen (stamväg 55), Oljevägen (regionväg 148) och Lovisavägen (regionväg 170) förbinder Borgå till del av Nylands trafiknät. Stommen i planeringsområdets trafiknät bildas av de allmänna vägarna från motorvägens riktning och byarna som leder till centrum samt av gatorna i synnerhet Alexandersbågen, Alexandersgatan, Sibeliusbulevarden och Vårbergavägen.

Den tätaste fordonstrafiken på trafiklederna inom tätorten är på Västra Mannerheimgatan med över 16 000 fordon per dygn. Andra tätt trafikerade leder är Tolkisvägen (strax under 7 500 fordon per dygn), Helsingforsvägen (strax över 4 100 fordon per dygn), Lovisavägen (strax över 5 700 fordon per dygn) och Mörskomvägen (strax över 6 100 fordon per dygn). Tarkisvägen (förbindelseväg 1552) som leder i riktning mot skärgården har en trafikmängd på strax under 4 600 fordon per dygn. (Källa: Trafikledsverket 2020). Bild 20 illustrerar trafiknätet och -volymen i planeringsområdets omgivning på kartan.

Bild 20. Trafiknätet i Borgås centrumområde. Linjens tjocklek beskriver trafikvolym. (Källa: Borgå stad, kommunal teknik)

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDEN I BORGÅ

I Borgå görs totalt cirka 119 000 resor per dygn. Av dessa resor skedde eller riktade sig cirka 110 000 resor, det vill säga 93 procent, antingen helt eller delvis till stadens centrala stadsområden (Källa: Resvaneundersökningen 2016, publicerad 21.5.2018). Bild 21 illustrerar färd sätt och syftet med genomförda inrikesresor med två cirkeldiagram. Av dessa resor görs en betydande andel, cirka 63 procent, med personbil och cirka 35 procent med hållbara färd sätt, det vill säga till fots, med cykel eller med kollektivtrafik. Kollektivtrafiken i centrumområdet är marknadsbestämd och lokaltrafiken går till de mest centrala stadsdelarna. Busstrafiken är livlig till huvudstadsregionen och en betydande del av de som pendlar till Helsingfors åker buss. Användningen av personbil framhövdes särskilt i trafiken i Borgås centralort samt från och till övriga Borgå. Största delen av resorna var kopplade till fritid.

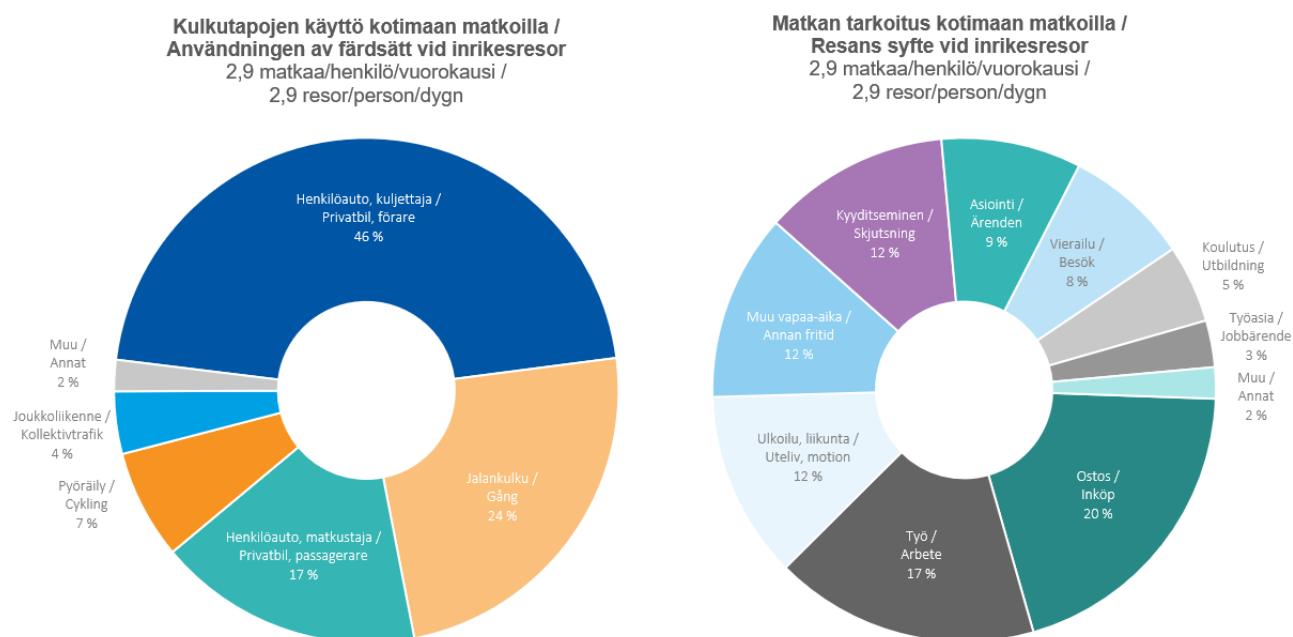

Bild 21. Fördelning av färd sätt och resans syfte (Källa: Resvaneundersökningen 2016, 21.5.2018).

DELGENERALPLAN FÖR DE CENTRALA STADSOMRÅDENA I BORGÅ

Planeringsområdet kan i regel nås ganska bra med personbil. I Borgå är tillgängligheten med personbil som bäst i områdena nära centrum samt längs vägarna som leder till huvudstadsregionen, särskilt i områden nära motorvägsanslutningar.

Den bästa tillgängligheten i Borgå utan personbil är i centrum, där det finns mycket tjänster och arbetsplatser som enkelt kan nås till fots. Å andra sidan kan huvudstadsregionens tjänster och arbetsplatser nås måttligt enkelt med buss. Bild 22 illustrerar tillgänglighetszoner för personbilstrafik, kollektivtrafik och så kallad lätt trafik, det vill säga gång- och cykeltrafik, i Borgå på kartan.

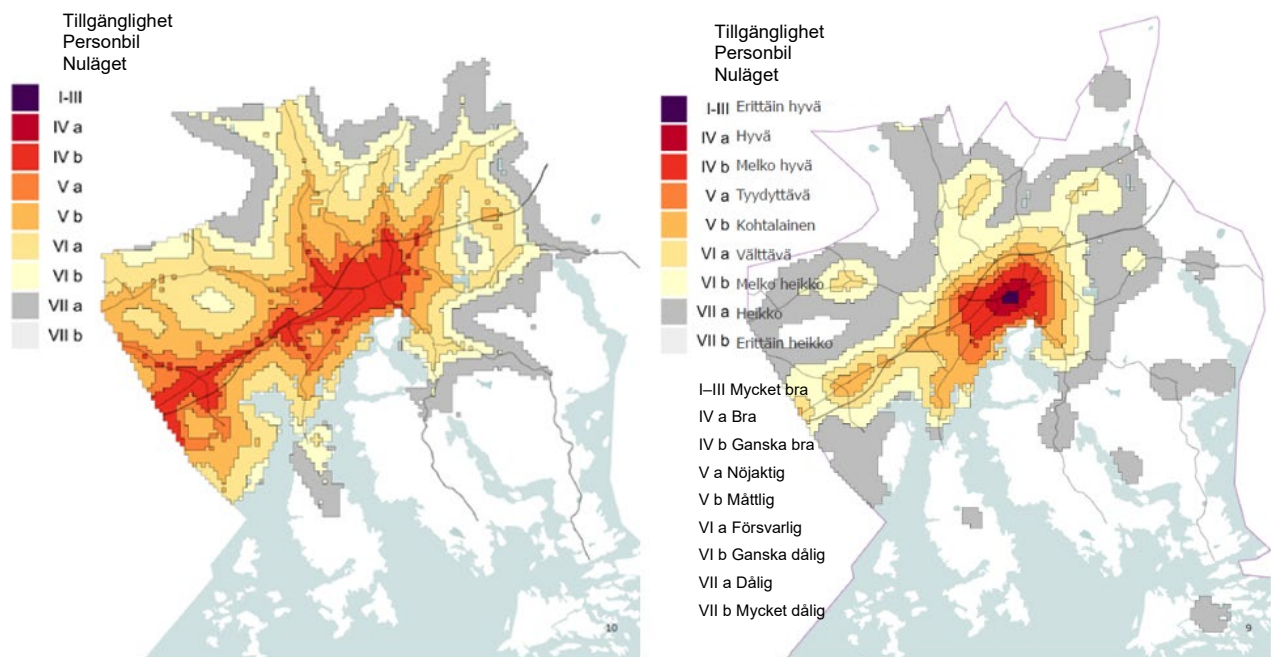

Bild 22. Till vänster tillgängligheten med personbil och till höger tillgängligheten utan personbil (Källa: Nykytilanteen saavutettavuusanalyysit Porvoossa 2020, Ramboll Finland Oy)

2.8 Grönområdesnätverk

Stommen i tätortens grönområden bildas av en helhet i sydvästra delen av centrum som består av Haiko skog, Telegrafberget, Gammelbacka skog och Kokonområdet, samt en helhet i öster som består av Stensböle skogsområden, Vårbergas områden för närrekreation och Aunelabacken. Vid centrum består grönstrukturens stomme av Näsebacken och Borgbacken. En betydande del av de ovan nämnda områdena anvisas som park eller rekreationsområde i områdets detaljplaner. Bild 23 illustrerar på kartan placeringen av grönområdesnätverk i planeringsområdet. I kransområdet som gränsar till tätortsområdet bildas grönområdesnätverket av omfattande jord- och skogsbruksområden.

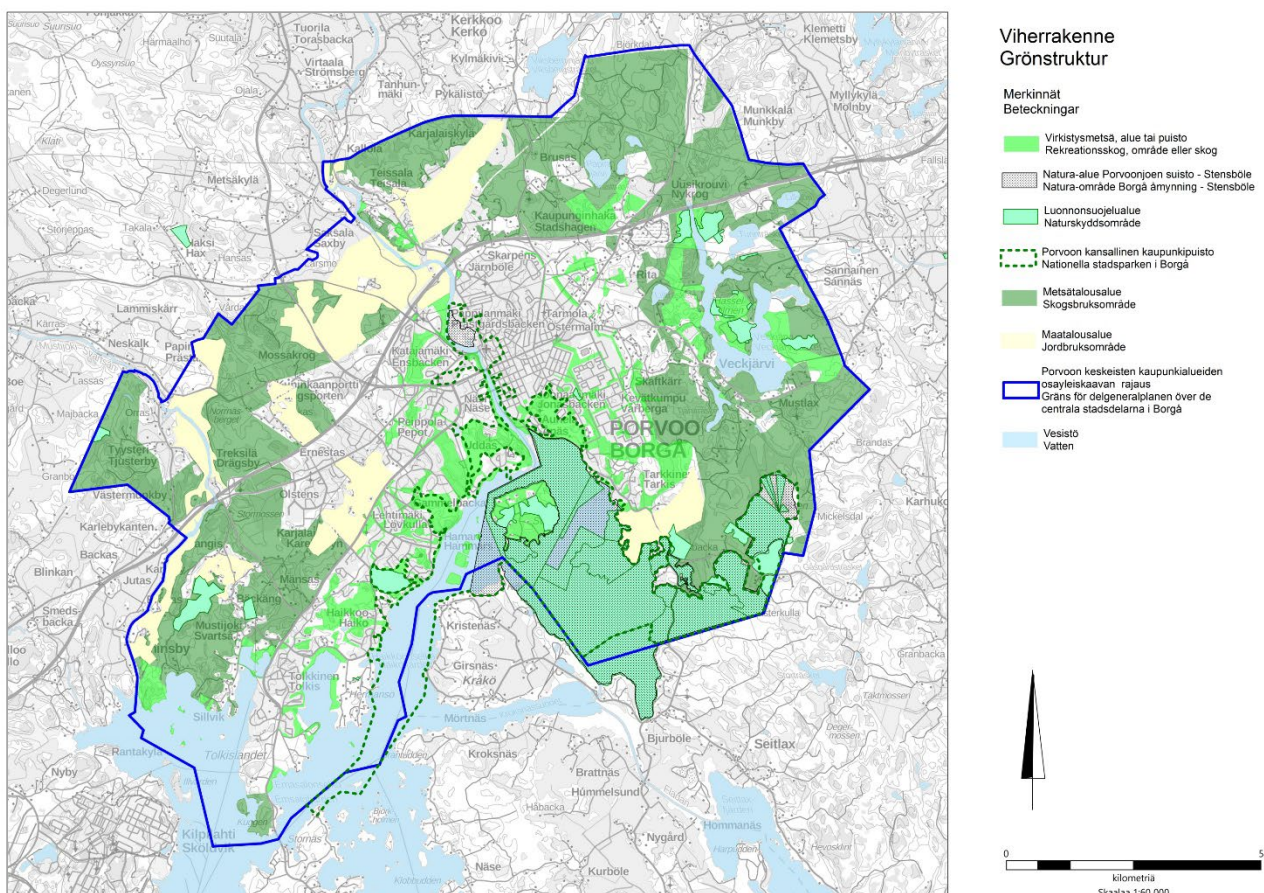

Bild 23. Planeringsområdets grönområdesnätverk, där rekreationsskogar och -områden, naturskyddsområden, kransområdets omfattande jord- och skogsbruksområden, Nationalstadsparken i Borgå samt Natura-området vid Borgå åmynning är markerade. (Källa: Borgå stad)

2.9 Kommunaltekniskt nätverk

Bild 24 illustrerar placeringen av Borgå Vattens verksamhetsområde och grundvattentäkterna i planeringsområdet på kartan. Borgå Vattens verksamhetsområde omfattar planeringsområdets detaljplanerade områden. Därutöver finns det flera andelslag i området, som har möjliggjort anslutning av kommunal teknik, samt hushållens gemensamma system, särskilt vattenledningar. Borgås huvudvattentäkter är Saxby vattentäkt och Sannäs vattentäkt. Den första av dem ligger i planeringsområdet. I planeringsområdet finns också Borgbackens reservvattentäkt. I Borgå undersöker man för närvarande möjligheten att placera en vattentäkt även i Finnby. Borgås avloppsreningsverk ligger på Hermansö, i Haiko.

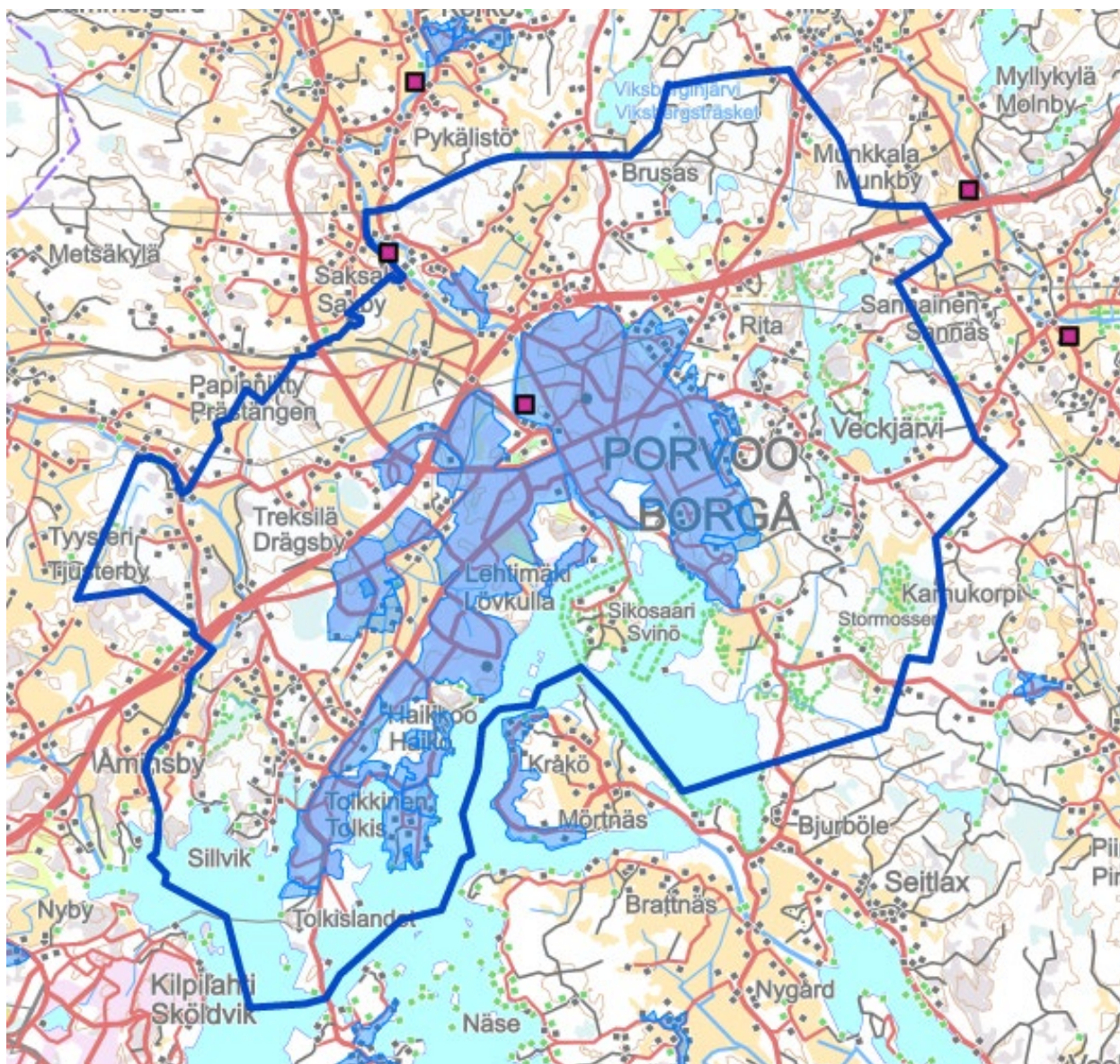

Bild 24. Borgå Vattens verksamhetsområde år 2018 är markerat med blå områdesgränser och grundvattentäkterna med röda objektbeteckningar på bakgrundskartan. (Källa: Borgå stad, Louhi-tjänsten)